

Eduskunta**Valtiovarainvaliokunta**

Sivistys- ja tiedejaosto

Jaoston kokous 18.11.2022**Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto valtion vuoden 2023 talousarvioesityksestä**

Hallituksen talousarvioesityksessä vuodelle 2023 jatketaan panostuksia laadukkaiden kasvatus- ja koulutuspalveluiden järjestämiseen. Oppivelvollisuuden laajentamisen ja toisen asteen maksuttomuuden toimeenpanoa jatketaan. Uudistuksen määrärahataso nousee ensi vuonna 102 milj. euroon ja sen piirissä aloittaa jo kolmas ikäluokka. Ensimmäisten tulosten perusteella keskeyttäminen on vähentynyt ja myös eri osapuolten, erityisesti kuntien ja toisen asteen koulutuksen järjestäjien, yhteistyö on toiminut hyvin.

Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelujen vahvistamista perusopetuksessa ja toisella asteella jatketaan hallitusohjelman mukaisesti. Ensi vuoden rahoitustaso on 12 milj. euroa ja lisäksi vastaavaa on hyvinvointialueiden rahoituksessa 17 miljoonaa euroa.

Lasten ja nuorten harrastustoimintaan ehdotetaan aiempien päätösten mukaisesti 14,5 milj. euroa. Tämä ns. Suomen malli tuo lisää harrastuksia lasten ja nuorten koulupäivän yhteyteen, ja tarkoituksena on, että harrastukset valitaan koulun oppilaiden toiveita noudattaen.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen toimintamenoihin ehdotetaan myös 5,5 miljoonaa euron lisäystä ukrainalaisille kohdennettaviin koulutuksiin sekä lisäystä hoiva-avustajakoulutukseen jäljempänä kuvatus mukaisesti.

Opetushallituksen toimintamenoihin esitetään työelämätoimintakuntatyön ja sihteeristön toimenpanoon 0,7 milj. euron lisäystä ja tehdään 50 000 euron lisäys varhaiskasvatuksen tietovarannon vahvistamiseksi. Ylioppilastutkintolautakunnan tietojärjestelmien ylläpito- ja pienkehityskustannuksiin lisätään 810 000 euroa ja ylioppilastutkintolautakunnan asiantuntijajäsenten palkkioiden korotuksiin 250 000 euroa. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen määrärahoihin esitetään tasokorotusta 300 000 euroa.

Hallinnonalan määrärahoihin sisällytetään lakisääteiset indeksitarkistukset. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia muutetaan siten, että koronaviruspandemiasta johtunut toiminnan volyymin ja kustannusten pienentyminen eivät vaikuta alentavasti tulevien vuosien rahoitustasoon ja jakautumiseen, minkä vuoksi kustannustenjaon ja -tason tarkistusta ei tehdä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla ensi vuonna. Hallituksen talousarvioehdotuksessa on otettu huomioon Suomen saannon aleneminen EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen varoista.

Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus ja vapaa sivistystyö

Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa yleissivistävään koulutukseen ja varhaiskasvatukseen ehdotetaan 922 milj. euroa, joka on n. 36 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa.

Maahanmuuton aiheuttamiin menoihin ehdotetaan lisärahoitusta. Ukrainasta saapuvan pakolaisvirran johdosta varhaiskasvatuksen lisämenoihin varataan 60 milj. euroa ja perusopetukseen valmistavan opetuksen lisämenoihin 120 milj. euroa. Vapaan sivistystyön kotouttamiskoulutuksen määrärahaa ehdotetaan nostettavaksi 5 milj. eurolla.

Sitouttavan kouluyhteisötyön toimintamalli vakiinnutetaan vuodesta 2023 alkaen, johon kohdistetaan 8 milj. euroa lisärahoitusta. Toimintamallilla ennaltaehkäistään koulupoissaoloja ja tuetaan varhaista puuttumista.

Suomi/Ruotsi toisena kielenä ja oman äidinkielen opetuksen laajentamiseen lisätään 2,5 milj. euroa ja yhden vuosiviikkotunnin lisäämiseen B1 kielen osalta käynnistetään opetussuunnitelmien valmistelutyö, johon panostetaan ensi vuonna 1 milj. euroa.

Lisäksi osana hallituksen kansalaisten ostovoimaa tukevia toimenpiteitä sekä valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa varhaiskasvatustaksujen alentamiseen kohdistetaan 70 milj. euroa. Maksutulojen menetys kompensoidaan kunnille yhteisöveron jako-osuuksia muuttamalla.

Varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen perusrahoitus toteutuu pääosin valtionvarainministeriön pääluokassa osana kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmää. Kuntien talouden näkymät ovat ensi vuodelle varsin myönteiset ja kertaluonteiset koronatuot vaikuttavat edelleen kuntataloutta kohentavasti. Jatkossa kuntien taloudellista tilannetta kiristävät väestön ikääntyminen, palveluvelan purku sekä hintojen nousu. SOTE-uudistuksen yhteydessä kuntien peruspalveluiden valtionosuudet vähenevät 5,3 mrd. eurolla ja valtionosuudet koostuvat jatkossa pääosin opetus- ja kulttuuritoimen toimialan palveluiden rahoituksesta. Uudistuksen johdosta kuntien taloudellisen tilanteen kehittymistä on seurattava entistä tarkemmin.

Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus

Ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen ehdotetaan 1,3 mrd. euroa, joka on 45 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa.

Ammatillisen koulutuksen rahoituspohjan vahvistamiseen ehdotetaan 50 milj. euron pysyvää rahoitusta vuodesta 2023 lukien. Tällä voidaan turvata jatkossakin opiskelijoille riittävä opetus ja ohjaus määräraikaisten lisärahoitusten päätyttyä.

Lukiokoulutuksen laatustrategian toimenpitein pyritään nostamaan osaamistasoa ja osaamisen laatua sekä kaventamaan alueellisia sekä yksilöiden välisiä oppimiseroja. Vuoden 2023 aikana laatustrategiaa viedään käytäntöön kansallisilla, alueellisilla ja paikallisilla kehittämistoimilla, joihin koulutuksen järjestäjillä on käytettävissään kuluvan vuoden lopulla myönnettävää lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelman rahoitusta.

Hoitajamitoituksen muutokseen vastaamiseksi uusien lähihoitajien koulutukseen ehdotetaan jo aiemmin tehdyn päätöksen mukaisesti 30 milj. euroa ja oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksen uudistamista koskevaan kokeiluun 5 milj. euroa.

Uutena panostuksena vanhustenhuollon henkilöstön saatavuuden varmistamiseksi hoiva-avustajien koulutukseen ehdotetaan lisättäväksi yhteensä 18,6 milj. euroa, josta Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen momentille 10,8 milj. euroa ja ammatillisen koulutuksen valtionosuusmomentille 7,8 milj. euroa. Lisäyksillä voidaan kouluttaa yhteensä 1 700 uutta hoiva-avustajaa. Kaikkiaan hallituksen tavoitteena on 2 500 uuden hoiva-avustajan kouluttaminen vuosien 2022-2025 aikana. Hallitus on esittänyt tarkoitukseen 8,5 milj. euroa myös kuluvan vuoden neljännessä lisätalousarvioesityksessään.